

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Rescriptis. Titulus III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

26 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
diuersas causas, & argumenta, & origines habeant, c.
neceffe, dist. 29.

Constitutio futura respicit, & non praterita, nisi
de prateritu caueatur, c. quoniam, extr. eod.

DE RESCRIPTIS.

Titulus III.

Continuatio.

Rescripta inter partes, quibus cōceduntur,
ius constitutionis habent, ideo cōstitutio-
nibus rectè subijciuntur, c. cōstitutus, extr.
de concess. præbend.

Quid Rescriptum?

Rescriptum est iussio Principis, in scriptis
facta, quæ translata iurisdictione in eum, ad quæ
dirigitur, vel etiam nulla translata iurisdictione
(si non ad lites, sed beneficia, vel alia petatur
rescribi) ad preces impetrantis mādatur aliquid
fieri, d. c. constitutus.

Vnde dictum Rescriptum?

Dictum à rescribendo, quasi ab Apostolico,
vel Imperatore, ad consolationem, relationem,
intimationem, vel supplicationem literæ scri-
ptæ, c. consuluisti, 2. quæst. 5. c. ex parte, extr. eod.
c. querelam, extr. de procurat.

Quotuplicia Rescripta?

Rescripta sunt, ratione causæ efficientis, mate-
riæ, formæ, effectus, & causæ impulsivæ, varia.

Quomodo

*Quomodo ratione causæ Effi-
cientis?*

Ratione causæ efficientis, quædam rescripta sunt Apostolica, Imperialia, & Episcopalia. Apostolica sunt, quæ in spiritualibus à Pontifice conceduntur, c. ex parte, extr. eod. Imperialia sunt, quæ ab Imperatore in temporalibus, l. sancimus, C. de diuers. rescript. Episcopalia, quæ à vicario vel Episcopo emanant, c. penul. de off. vicarij.

*Quomodo ratione causæ Procatartica
variè intelliguntur?*

Ratione causæ impulsivæ, siue, causæ procatartica, sunt duplicia. Quædam enim Pontifex, vel Imperator, ob merita, vel nulla ex causa, vltro proprio motu, & ad nullius petitionem impartit; & hæc dicuntur annotationes, & indulgentiæ, d. c. constitutus, & l. vniuersa rescripta, C. de diuers. res. Quædam, quæ ad alicuius factam querelam, petitionem, vel supplicationem conceduntur, c. querelam, extr. de procurat.

Quotuplicia ratione Materiæ?

Ratione materiæ etiam sunt duplicia. Quædam enim super rebus priuatorum, de quibus cōtrouersia esse potest, vel beneficijs conceduntur, c. ad aures, c. ad hoc, extr. eod. Quædam super rebus Ecclesiæ, & negotijs Vniuersitatum, quæ propriè dicuntur pragmaticæ sanctiones, requirentes causæ cognitionem, glos. in c. 1. extr. de rerū permutat.

Quomo-

Quomodo secundum Formam varia?

Secundum formam sunt, vel generalia, vel specialia. Generalia sunt, in quib. generales, seu indefinitæ clausulæ continentur. Specialia autem, quæ inter certos diriguntur, & super certis, & expressis rebus, seu negotijs, sine clausula generali fiunt, c. 1. & c. pastoralis, extr. eod. inter hæc, speciale derogat generali, illudq; prorsus tollit, c. pastoralis, & c. 1. extr. eod. si autem vtrunque sit generale, vel speciale vtrunque, non valebit posterius, nisi de primo fecerit mentionem, c. veniens, de præscript. c. institutionis, 25. quæst. 2.

Quotuplicia secundum Effectum?

Sunt & duplicia, ratione effectus, scilicet, personalia, quæ ad personam concedentis restringuntur: & impersonalia, quæ indefinitè, nulla personæ consideratione, vel mentione habita, dantur, c. si gratiosè, extr. eod. Effectus personalis est, ut concessio simul cum persona concedente expiret, secus autem impersonalis; durat enim, nisi à successore expressè reuocetur, d. c. si gratiosè, c. 2. de vsucap.

Sunt denique ratione diuersi effectus, quorum nunc quædam commemorata sunt, varia rescripta, omnia tamen, siue sint secundum ius, siue præter ius, siue contra ius, vim & auctoritatem constitutionis habent, c. 1. 2. dist. 19. c. 3. dist. 29. nisi sint contra ius publicum, vel diuinum, vnde dicitur, Rescriptum contra ius impetratum, è tenentis manibus euellendum esse, l. 3. c. de sacri. paga. pari ratione rescripto, contra consuetudinè

impe.

impetrato, præualet consuetudo, si sit laudabilis, c. fin. de consuet.

Quot sunt species Rescriptorum?

Species Rescripti sunt quinque: Annotatio, Pragmatica sanctio, Gratia expectatiua, Priuilegium, & Rescriptum ad lites, siue literæ de iustitia.

Quid Annotatio?

Annotatio est rescriptum, quod Princeps uel trò, proprio motu indulget, & cōcedit, l. vniuersa, C. de diuers. rescript.

Quid Pragmatica sanctio?

Pragmatica sanctio, est sacra Principis iussio, super rebus non priuatis, sed publicis, & vniuersitatum, ad petitionem collegij, scholæ, curiæ, ciuitatis, prouinciæ, vel cuiusdam vniuersitatis, ob publicam causam emissa, d. l. vniuersa, c. dicenti, 25. quæst. 2.

Quid Priuilegium?

Priuilegium est iussio specialis & priuata, in odium vel fauorem alicuius, contra communes iuris normas singulariter facta: quod ad exemplum non est trahendum. Atque ubi super priuilegijs sedis Apostolicæ causa vertitur, non debet de ipsis, per alios, quàm per Summum Pontificem iudicari, c. regula, dist. 3. c. cum venisset, extr. de iudicijs.

Quid Gratia expectatiua?

Gratia expectatiua, vel literæ de gratia, sunt quæ

30 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
quæ super aliqua dignitate, vel beneficio vacati
ro, conferendo diriguntur, Clem. gratiæ, & Clem.
litteras de rescriptis.

Quid literæ de Iustitia?

Rescriptum in specie, vel literæ de iustitia,
sunt, quibus causæ controuersæ cognitio, ad pe-
titionem cuiusdam priuati, inferiori committi-
tur, c. statutum, extr. eod. c. cum dilecta, eod.

Quæ causa Efficiens?

Causa efficiens est, quilibet in dignitate ali-
qua constitutus. generaliter enim sumpto rescri-
pto, quilibet, qui delegare potest, potest etiam
per rescriptum mandare: aliàs in spiritualibus,
tantùm Papa, & in temporalibus, Imperator per
rescripta mandant, vel indulgent, Hostiens. in §.
quis possit, eod.

Quod Obiectum?

Obiectum rescriptorum sunt, omnes res cor-
porales, & incorporales, de quibus controuersia
moueri potest: siue sint priuatorum, siue vniuer-
sitatum: siue sint spirituales, sacræ, religiosæ, siue
temporales, c. querelam, extr. de elect. c. 2. c. inter
cæteras, c. olim, c. aded, c. capitulum, extr. de re-
scrip. c. ex parte, extr. de sepul.

Quæ Forma?

Forma rescriptorum est, vt nomen Pontifi-
cis, vel Imperatoris præponatur, annus incarna-
tionis,

tionis & pontificatus, (si Pontificis: vel si Imperatoris, dies, consul, indictio) locusque subijciatur: faciantque literæ mentionem, inter quos, ad quem iudicem, & per quam personam fuerit dictitata iussio, & de his, quæ processum negotij, causamque principalem contingunt, & si hæc, prout narrantur, veritate nitantur, mandetur aliquid fieri, vel omitti: debetque imperiale rescriptum, purpurea scriptura scribi signarique, ardore cocti muricis, & triti cochilij, manuque Imperatoris subscribi, c. ex parte, c. eam te, c. significauit, extr. eod. c. gratum, de offic. delegat. c. ex tenore, extr. de test. l. sancimus, & l. sacri affatus, C. de diuers. rescript.

*Quæ causa Procatartica,
& Impulsua?*

Sunt, necessitas, utilitas, euidens meritorum prærogatiua, & querela impetrantis, 1. quæst. 7. c. tali coniugio, c. cum nobis, extr. de elect. c. ad aures, c. sicut, extr. eod.

Quæ causa finalis Rescriptorum?

Causa finalis est, vt Principis iussio in causis, quibus ipse Princeps præesse non potest, ad conferendam gratiam, vel iustitiam administrandam, per eos, quibus hoc delegatum est, executio-
nem sortiatur.

Qui

Qui sunt executores Rescriptorum?

Executores rescriptorum sunt, delegati canonici cathedralis Ecclesiæ, principalis Officialis Episcopi, & religiosus conuentualem Prioratum obtinens: vel quilibet alij in dignitate constituti, & habitantes eo loci, quo Actor & Reus fixa sede cõmorantur, Clem. etsi principalis, de rescript. Sunt tamẽ 6. casus, quibus Actore & Reo eiusdem diocœsis causa committi, extra diocœsim possit, scilicet, nisi ab Episcopo cõtra aliquẽ de sua diocœsi, vel ab aliquo contra eum, aut cõtra eius capitulum, seu contra vniuersitatem ciuitatis, villæ, aut castri fuerit actio dirigenda: vel, nisi Actor eandem ciuitatem seu diocœsim intrare non audens, aut sui aduersarij potetiam meritò perhorrescens; cùm inter ipsas nequeat conuenire securè, c. statutum, §. cùm verò, de rescript. in 6.

Qui Effectus?

Effectus rescriptorum super litibus impetratorum sunt duo: primò, quòd rescriptum speciale ius statuatur in negotijs & personis, in quibus, & inter quas, conceditur, c. cõstitutus, extr. eod. Secundò, sicut actiones annales prætorix, quæ de sui natura temporales sunt, & anno expirant, per litis contestationem perpetuantur, ita etiam perpetuantur, si libellus Principi porrigatur, & ille ad eum rescribat, c. 1. C. quando libel. prin. dat. litis cont. faciat. Si alia ex causa rescriptum concedatur vim & authoritatem constitutionis scriptæ

petitionis, possibilitas, & honestas rei, cap. dicenti, §. vniuersa, 25. q. 2.

Quæ Pugnantiæ?

Pugnantiæ sunt, falsitas impetrationis, abusus rescriptorum, vitium formæ, & dolus culpæque impetrantis.

In quibus consistit Falsitas?

Falsitas in expressione falsitatis, & suppressione veritatis, consistit, cap. in literis, extr. de rescript. circa quæ distingue: aut per fraudem & malitiam, aut, per simplicitatem & ignorantiam, rescriptum impetratum est. Si primo modo, falsitate expressa, & suppressa veritate, in superuerfitatis poenam, nullum ex literis commodum consequitur impetrans, c. dicenti, 25. quæst. 2. d. cap. in literis. Si posteriori modo: distinguendum, quæ falsitas suggesta, & quæ veritas suppressa fuerit? Nam si talis expressa sit falsitas, vel veritas occultata, quæ, quamuis fuisset tacita vel expressa nihilominus in forma communi literæ datæ fuissent, tunc delegatus non sequens formam in literis appositam, secundum ordinem iuris in causa procedere potest: si autem per huiusmodi falsitatis expressionem, & suppressionem veritatis, literæ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expressa, nullæ datæ fuissent literæ, à delegato non est aliquatenus procedendum: nisi forsitan eatenus, ut partibus ad suam præsentiam conuocatis de precum qualitate cognoscat, ut sit in utroque casu eadem ratio, quæ delegantem mouerit, moueat
etiam

etiam delegatum & vbi delegans suas denegaret literas, delegatus etiam commissæ cognitionis officium nullatenus interponat, c. super literis, extr. eod.

Abutentes etiam rescripto priuantur comm. modo rescripti, & condemnantur in sumptibus & damnis aduersario, c. quia nonnulli, eod.

Qui sunt modi abutendi Rescripti?

Modi abutendi rescripti sunt. 1. Si obtentas sub nomine suo literas, alijs eiusdem nominis tradunt. 2. Si quos volunt fatigant indebitè per easdem. 3. Si tales eodem modo recipiunt. 4. Si illos, contra quos nihil habent quæstionis faciunt in iudicium euocari. 5. Si literas ipsas ad futuras trahunt controuersias, quæ nondum erant tempore impetrationis exortæ. 6. Si quempiam super vero negotio, vel etiam malitiosè super pluribus personalibus actionibus. quæ sub vno iudice, tractari commodiùs possunt per varias literas coram diuersis iudicibus trahunt, vt laborib. fatigatus aduersarius & sumptibus, vel componere, vel cedere iuri suo compellatur. 7. Si Reus Actorem eodem tempore ad diuersa loca, vel indeterminatè ad villam, quæ commune cum pluribus eiusdem prouinciæ villis habet vocabulum citari procurat, & dum non comparuerit, quasi contumax excommunicatur, & sic eum à sua intentione repellat, c. nonnulli, c. quia nonnulli, extr. eod. c. dispendia, de rescript. in 6.

C 2

Quæ

Quæ vitia formæ obstant Rescriptis?

Vitium formæ vires rescripti eneruat: quod etiam varijs modis contingit. Primò. Si rescriptum nõ continet, annum incarnationis, diem, consulem, indictionem, locum, nomen, & subscriptionem Pontificis, vel Imperatoris, c. eam te, c. constitutus, c. significavit, de rescrip. eod. c. gratum, extr. de offi. deleg. c. inter dilectos, extr. de fide instrum. 2. Si rescriptum ad beneficium impetratum de beneficio impetrãtis non faciat mentionem, c. à Deo, extr. eod. 3. Si in secundo rescripto per aduersarium impetrato non fiat mentio de primo, subsistit primũ, & non secundum, aliàs valet secundum: Et si primum fuit impetratum communi consensu partium, non valet secundum impetratum per alteram partem, c. cæterum, c. ex parte, extr. eod. 4. Si in rescripto taceatur dignitas impetrantis. 5. Si falsa in rescripto fuerit Latinitas, c. ad audientiam, eod. 6. Si primæ literæ sint speciales, & primæ generalitatem contineant. Speciales enim literæ derogant literis generalibus, super non specificatis in eis, quãquam de illis nullam faciant mentionem, c. pastoralis, §. quoniam, c. si propter, de rescrip. in 6. Hinc est quòd iurisdicctio per generales literas concessa, per speciales, quantum ad ea, quæ specialiter exprimuntur, penitus eneruaretur, d. c. pastoralis, §. quoniam, vers. nos igitur. 7. Si per rescriptum frangatur in ecclesia numerata numerus præbendarũ, non facta in ijs de numero mentione, c. constitutus,

tutus, extr. de rescrip. 8. Si rescripta continent, vt quis vltra duas diætas extra suam diecœsim per literas apostolicas ad iudicium trahi possit, c. nonnulli, §. cùm autem, extr. eod.

*Quibus modis dolus, vel culpa impetrantis
Rescripta eneruant?*

Dolum & culpam impetrantis validitati rescriptorum aduersari, varijs etiam modis contingit. 1. Si primus impetrans beneficio impetrato, dolo vel negligentia non fuerit vsus, c. ad aures, extr. eod. 2. Si callidè subreptitias consecutus fuerit literas, c. cùm dilecta, eod. 3. Si in literis Gratia tacuit perpetuam vicariam, c. postulasti, eod. 4. Si literæ ad lites, fuerint impetratæ sine speciali mādato domini, nisi impetrentur per coniunctam personam. Ratio est: ne propter eas laborum vel expensarum dispēdio molestetur, vel indebitè fatigetur aduersarius, c. nonnulli, extr. eod. 5. In culpa etiam dicitur impetrans, si nimis diu expectauit, & longas in petendo traxit moras, vt ab alio præueniretur. Secundum enim rescriptum super beneficio nihil prodest, si alius prius id per preces impetrauit: primus enim præfertur & solus admittitur, c. capitulum, extr. eod. 6. Si habens literas Pape, ad beneficium, eis, propter annuam pensionem, renunciet, literæ beneficiales per eum hoc tacito impetratæ no subsistūt, c. ad audientiam, eod. 7. Si procurator reuocatus, & de hoc certificatus, extra iudicium impetrauit, non valet rescriptum: secus tamen, si in iudicio dūmodò reuocatio ad notitiam aduersarij, vel iudicis nō

peruenit, c. ex parte, extr. eod. 8. Si in literis executorijs impetrans falsò dixit, monitorias precessisse, c. ex insinuatione, eod. 9. Si impetretur ab excommunicato, ipso iure nullum est, & inde secutum; nisi in causa excommunicationis & appellationis, c. ipso iure, de rescript. in 6. 10. Si impetrans peruersè petat, quod iuri diuino, iuri publico, & laudabili consuetudini aduersetur, c. rescripta, 25. q. 2. 11. Si qualibet alia ratione impetranti possit dolus, vel negligentia imputari, c. si autem, c. plerunque, extr. eod.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Per iudicium iniurijs aditus patere nõ debet, c. nonnulli, extr. eod.

Lites restringenda sunt potiùs, quàm laxanda, c. nonnulli, §. cum autem, eod.

Gratia generalis non præiudicat speciali privilegio, consuetudini, vel statuto, c. si propter, eod.

In literis ad beneficia impetratis inspicitur tempus data, c. si eo tempore, eod. in 6.

Rescripta quoad illos, quibus, & inter quos conceduntur, vim constitutionis habent, c. 2. cap. cum dilecta, eod. c. nouit, de Appell.

Diuina consilia non sunt aded sapienti corde & alta mente dijudicanda: sunt enim inscrutabilia & incomprehensibilia, c. Nabuchodonosor, 23. q. 4.

Rescriptum contra ius impetratum, est manibus tenentis euellendum, nec laudabili consuetudini praualet, c. fin. de consuet.

Ordin-

Ordinaria iurisdictio à Deo est, sed delegata ab homine.

Mutato iudice, mutatur iudicium.

Reus in exceptionibus partibus Actoris fungitur.

Conditio, si preces veritate nitantur, semper inesse literis intelligitur, c. 1. eod.

Rescriptum cause inhibens cognitionem falsi suspicionem non caret, c. 2. eod.

Consuetudo interpretatur rescriptum, quæ est optima legum interpret, c. cum dilectus, de consuet.

Eius est interpretari, cuius est condere: ergo interpretatur rescriptum, qui concessit, c. inter alia, extr. de sententijs excom.

Obtentu alicuius exceptionis peremptoria principale negotium contingens, non retardatur litis contestatio, nisi de re iudicata, vel transacta, vel finita excipiat litigator, c. exceptionis, extr. de litis contest.

Potestas dandi iudicem ex iurisdictione procedit.

Rescriptum, vel priuilegium, vel indulgentia, quod contra, vel præter ius aliquid continet, derogat generali, id est, mandato, vel rescripto, vel priuilegio, Inno. c. 1. eod.

In iudicijs non est habenda acceptio personarum, 4. q. 4.

Papa omnia iura in scrinio præsumitur habere recondita, 30. q. 1.

Vacante sede ea, quæ sunt iurisdictionis deuoluuntur ad capitulum, c. cum in cunctis, de elect.

Delegatio non debet excedere fines mandati, c. cum olim, extr. de offi. deleg.

Rescriptum salua intentione mandantis & proprietate verborum late, licet alias strictè interpretandum est, c. sede, extr. eod.

Consilium in alterius præiudicium mutare nõ licet, c. ex parte eod.

Partes Rei fauorabiliores sunt partibus Actoris, d. c. ex parte, eod.

Spoliatus ante restitutionem, de facto non cogitur respondere accusatori, nec alij in criminali causa, nec libellus dandus, nec deliberandum, an sit recipienda eius accusatio, inò salua sunt eius exceptiones, tam peremptoria, quàm declinatoria iudicij, 2. quest. 2. c. 1. per totum, 3. quest. 2. c. 1. & 3. per tot. 2. q. 7. c. Symmachus.

Verba ambigua sunt interpretanda secundum ius commune & statuta, c. cum dilectus, extr. de cõsuetud.

Fraus nemini debet patrocinari, c. ex tenore, extra, eod.

Mentiri plus est, quàm lenonium facere, c. postulasti, eod.

Si dominus ratum habuit factum procuratoris falsi siue expresse siue tacite, dummodò eius nomine agatur, vltèrius contravenire non potest, Innoc. c. ex parte, eod.

Iurisdictio priorum iudicum est suspensa, vbi causa appellationis est commissa ex certa scientia, c. pastoralis, eod.

In literarum impetratione non sufficit narrare factum, nisi quis narret causam facti, alias præsumitur scriptum falsum, c. cum dilectus, extr. eod.

NON

Non potest quis de vna eademq; re sub pluribus iudicibus conueniri, c. ex tenore, c. super literis, extr. eod.

Appellationi non est deferendum, quando causa iudicibus, appellatione remota, est commissa, cap. sicut, eod.

Duo alternatiuè proposita in rescripto, ad vnum effectum consequendum, sufficit vnum probari, c. inter ceteras. Secus autem, si plura narrantur diuersos effectus operantia, c. olim, eod.

Is, ad quem rescriptum Papa dirigitur, debet illi parere, vel causam rationabilē, quare parere non possit, c. adsignare, c. si quando, c. cum te, eod.

Delegatus debet exequi rescriptum, nisi fuerit reuocatum, de quo cognoscit Ordinarius, c. cum contingat, eod.

Si occasione duorum rescriptorum, vnius scilicet in causa principali, alterius in causa appellationis, contenditur, non iudex super principali, sed deputatus super appellatione, cognoscere debet de validitate appellationis, c. dilectus, eod.

Rescripta contra ius elicta ab omnibus iudicibus refutanda sunt: nisi forte sit aliquid quod non ledat alium, & profit petenti, vel crimen supplicantibus indulgeat, c. rescripta, 25. quest. 2.

Rescriptum sortitur effectum quod cum iuris & legum ratione concordat, c. dicenti, 25. q. 2.

Rescripta, siue sint annotationes, siue pragmatica sanctiones, expressam debent in se habere conditionem, si preces veritate nitantur: mendax enim precator de-

42 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
bet carere impetratis. & quibus scripta diriguntur sunt
puniendi, si precum mendacia vetuerint argui, c. dicen-
ti, 25. q. 2. §. rescripta, & §. vniuersa.

DE CONSVETVDINE.

Titulus IIII.

Continuatio.

Diuturni mores, consensu vtentium appro-
bati, legem imitantur: idè inueterata con-
suetudo, modò bonis moribus, decretis, concii-
lijs, non aduersetur, in rebus & iuribus Ecclesia-
sticis, constitutionis scriptæ habet vigorem, c.
diuturni, dist. 12. c. consuetudo, dist. 1.

Vnde dicitur Consuetudo?

Dicitur Consuetudo ab eo, quòd in commu-
ni est vsu, d. c. consuetudo. Et post naturalem le-
gem exordium habuit, ex quo, homines conue-
nientes in vnum cœperūt, simul habitare, c. non
est, dist. 6.

Quotuplex Consuetudo?

Ea genericè vel specificè accipitur. Genericè
quidem, vt consuetudinem, constitutionem, o-
mnesq; iuris partes contineat. Vnde dicitur in c.
in istis, dist. 4: Firmantur leges, non si institutæ
vel promulgatæ sint, sed si vtentium moribus
approbentur. Specificè autè, quæ moribus tan-
tùm vtentium reseruata, in consensu populari
tacitè consistit, & per vsum longi temporis com-
probatur: nec scripturam, nec institutionem, vel
promulgationem solennem requirit, c. consue-
tudo, dist. 1.

Con-